

Broj/Број: 01,02,03-05-304/07
Sarajevo/Сарајево, 29. 5. 2008.

KOLEGIJU OBAJU DOMOVA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH

IZASLANSTVU PSBIH U PS VIJEĆA EUROPE

KOLEGIJU TAJNIŠTVA

Izvjješće o Europskoj konferenciji predsjednika parlamenata, Strasbourg, 22. i 23. svibnja 2008. godine

U organizaciji Vijeća Europe, u Strasbourgu je 22. i 23. svibnja održana Europska konferencija predsjednika parlamenata kojoj su nazočili predsjednici parlamenata zemalja članica Vijeća Europe i parlamenata zemalja promatrača, te predsjednici drugih međunarodnih i regionalnih skupština (PSOESS, Skupština Zapadnoeuropske unije, Baltička skupština itd.). Izaslanstvo Parlamentarne skupštine BiH na konferenciji u Strasbourgu činili su:

1. g. **Beriz Belkić**, zamjenik predsjedatelja Zastupničkog doma PSBiH;
2. g. **Marin Vukoja**, tajnik Doma naroda PSBiH;
3. gđica. **Edina Hrnjić**, stručna suradnica za suradnju s međunarodnim organizacijama;
4. gđa. **Amela Kurtović**, prevoditeljica.

Konferencija se bavila dvjema temama: *Parlamenti i civilno društvo* i *Nacionalni parlamenti i Vijeće Evrope: promicanje temeljnih vrijednosti demokracije, ljudskih prava i vladavine prava*.

Konferenciju je otvorio predsjednik Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, g. Lluís Maria de Puig, koji je izrazio zadovoljstvo činjenicom što je domaćin 19. konferenciji predsjednika parlamenata. Na konferenciji će pokušati dati odgovore na pitanja: kakvi bi odnosi trebali postojati između parlamenata i civilnog društva, te koja je uloga parlamenata u promicanju temeljnih vrijednosti demokracije, ljudskih prava i vladavine prava koje dijele 47 zemalja članice Vijeća Europe. G. De Puig ukazao je na važnost civilnog društva za pluralističku demokraciju, kazavši kako ono unosi nove ideje u javnu raspravu, podiže svijest o problemima s kojima se društvo suočava, ali i unosi mnoge promjene uključivanjem građana u donošenje odluka. Osim ovih klasičnih oblika djelovanja civilnog društva, kako je rekao g. De Puig, postoji i jedna potpuno nova dimenzija socijalne organizacije koja nastaje kao posljedica razvoja novih tehnologija. Ona obuhvaća internetske forume, blogove, *web*-stranice posvećene stvaranju prijateljstava diljem svijeta, razmjenu informacija i sl. Takvi oblici komunikacije i participacije prelaze granice jezične i kulturološke razlike. Njihov je potencijal ogroman i tek trebamo postati svjesni golemoga utjecaja koji imaju na naša društva, rekao je predsjednik PSVE-a. U daljnjem obraćanju g. De Puig govorio je o suradnji Vijeća Europe s nevladinim organizacijama, osobito s onima čiji je temeljni cilj zaštita ljudskih prava. G. De Puig je, govoreći o drugoj temi, naglasio kako u eri globalizacije, sveprisutnih medija i visoke tehnologije Europa mora slijediti svoj put, čuvajući u isto vrijeme svoju humanost. Kako bi bila među prvima kada su u pitanju suvremenost, konkurencija i prosperitet, kao i socijalni i kulturni razvitak. Europa mora, prije svega, biti vođena demokracijom, ljudskim pravima i vladavinom prava, što su ujedno i temeljne vrijednosti Vijeća Europe. Vijeće Europe razvilo je brojne mehanizme za napredak i postizanje pravednije i

demokratske Europe uspostavom europskih pravnih standarda i učinkovitu mašineriju za nadgledanje provedbe tih standarda. Parlamentarna skupština Vijeća Europe ima veliku ulogu u tome te se stoga oslanja na aktivni angažman nacionalnih parlamenata. Iz tog razloga pitanja koja izazivaju najviše zabrinutosti su: ratificiranje i provedba konvencija Vijeća Europe u zemljama članicama, što je preduvjet za stvaranje panevropskog pravnog prostora. „Parlamentarna skupština Vijeća Evrope politička je manifestacija želje naših nacionalnih parlamenata da pomognu u izgradnji Europe građana i za građane. Skupština potiče od nacionalnih parlamenata i stoga je jako važno da vas nacionalna izaslanstva vaših parlamenata koje šalžete u Strasbourg što aktivnije predstavljaju i uz snažno opredjeljenje za naš zajednički cilj“, zaključio je g. De Puig.

Nakon izlaganja g. De Puiga uslijedile su prezentacije nazočnih predsjednika parlamenata. U svojstvu uvodničara za temu: „Parlamenti i civilno društvo“, skupu su se obratile gđa. Katalin Szili, predsjednica Parlamenta Mađarske, i gđa. Sonja Licht, predsjednica Beogradskog fonda za političko usavršavanje, te g. Per Westerberg, predsjednik Parlamenta Švedske. Uvodničari za temu: „Nacionalni parlamenti i Vijeća Europe: promicanje temeljnih vrijednosti demokracije, ljudskih prava i vladavine prava“ bili su gđa. Jozefina Topalli, predsjednica Parlamenta Albanije, te gđa. Yvonne Timmerman-Buck, predsjednica Senata Nizozemske.

Obraćajući se sudionicima konferencije u sklopu teme: “Parlamenti i civilno društvo”, g. Beriz Belkić istaknuo je kako činjenica da je BiH tranzicijska, poslijesocijalistička i poslijeratna zemlja bitno određuje i političku strukturu i civilno društvo u BiH. Kako je rekao, civilno društvo u BiH još je neprofilirano i u stalnoj je izgradnji, a u bh. civilnom društvu bitan utjecaj još imaju organizacije i udruge nastale kao izravna posljedica rata (organizacije RVI, savezi logoraša, udruge obitelji žrtava genocida i sl.). To bitno određuje način interakcije između parlamenta i civilnoga društva. Za oblike interakcije, između ostaloga, g. Belkić je naveo i otvoreni parlament za mlade, ali i komunikaciju putem građanskih peticija i prosvjeda. Posebice je naglasio važnost zajedničkih akcija najvišeg zakonodavnog tijela i nevladinih organizacija u izradi bitnih akata, kao što je primjerice Strategija za borbu protiv korupcije, koja se radi u suradnji s Transparency Internationalom. Prema riječima Beriza Belkića, parlament u radu koristi i izvješća raznih nevladinih organizacija, kao što je Helsinški komitet za ljudska prava, a organizacije poput Centara civilnih inicijativa - koje nadgledaju rad parlamenta - predstavljaju određeni korektiv. G. Belkić je istaknuo da je navedeno daleko od potrebne razine interakcije i neposredne demokracije, ali su moguća rješenja za jačanje državnog parlamenta, kako kapacitetom tako i učinkovitijim poslovnim normama.

”Potrebno je posvetiti se jačanju povjerenja građana kroz rad na osobnom integritetu parlamentarnih zastupnika koji moraju uživati ugled i povjerenje javnosti, zatim izgradnji i obrazovanju elita i čelnika političkih stranaka, nevladinih organizacija, sindikata, medija, elite koje će biti sposobne izvesti demokraciju i voditi zemlju k europskim integracijama”, zaključio je na kraju g. Beriz Belkić.

Zaključci rasprave o interakciji između parlamenata i civilnoga društva ukratko su sljedeći:

- sve zemlje moraju imati zakonodavni i regulatorni okvir kojim se jamči sloboda udruživanja i kojim se omogućuje razvoj civilnoga društva;
- parlamentima je potreban okvir načela i praksi za kontakte s civilnim društvom (javna saslušanja, tv debate, primanje pisanih mišljenja, organiziranje okruglih stolova, otvaranje mogućnosti za sudjelovanje na sjednicama povjerenstava, dani otvorenih vrata, prihvaćanje pojedinačnih ili kolektivnih inicijativa, referendum i peticije);
- parlamenti moraju pokazati veću transparentnost u radu (nacrti zakona, dokumenti i dnevni redovi moraju biti dostupni javnosti);
- - potrebno je razmotriti uspostavu informativnih centara za nevladine organizacije i lobiste;
- potrebno je osigurati veću transparentnost u području lobiranja (donijeti jasna pravila i obratiti posebnu pozornost na sukob interesa);

- kontakti s civilnim društvom moraju uključivati i manjinske skupine, nepriviligirane i mlade;
- parlamenti trebaju koristiti ekspertizu nevladinih organizacija;
- nevladine organizacije moraju biti profesionalne i dobro organizirane.

Predsjednik PSVE-a je, prilikom zatvaranja konferencije, sažeo preporuke koje mogu biti izvedene iz rasprava o ulozi parlamenata u promicanju temeljnih vrijednosti Vijeća Europe na sljedeći način:

- nužno je da parlamenti aktivno promiču potpisivanje i ratifikaciju temeljnih konvencija Vijeća Europe;
- vlade trebaju podnositi izvješća parlamentima o primjeni standarda Vijeća Europe;
- parlamenti trebaju nadgledati provođenje presuda Europskog suda za ljudska prava i uvoditi promjene kako bi uskladili svoja zakonodavstva sa standardima VE-a;
- pri izradi je zakona potrebno provjeriti jesu li odredbe zakona usklađene s temeljnim dokumentima VE, poput Europske povelje o ljudskim pravima, Europske socijalne povelje i sl. pri čemu Venecijanska komisija stoji na raspolaganju zemljama članicama u pogledu stručne pomoći;
- nacionalni parlamenti trebaju inicirati rasprave i ispitivati postupanje sukladno preporukama Parlamentarne skupštine Vijeća Europe i nadgledanje tijela VE-a koje se odnose na pitanja socijalnih prava, nacionalnih manjina, rasizam i netoleranciju, prevenciju mučenja, trgovinu ljudima, nasilje nad ženama, zaštitu djece, korupciju, pranje novca i sl.

Na konferenciji su razmijenjena iskustva i ideje, sudionici su se upoznali o postojećim dobrim praksama i novinama u parlamentarnoj praksi, a bila je to i odlična prilika za održavanje bilateralnih i drugih susreta. Tijekom boravka u Strasbourgu, g. Belkić sastao sa glavnim tajnikom Venecijanske komisije g. Giannijem Buchicquiom, glavnim tajnikom Vijeća Europe g. Terryem Davisom, te s predsjednikom PSVE-a g. Lluïsom Maria de Puigom.

Glavni tajnik Venecijanske komisije g. Gianni Buquicchio podcrtao je važnost suradnje između Bosne i Hercegovine i Venecijanske komisije glede ustavne reforme. Istaknuo je stajalište Venecijanske komisije da je došlo vrijeme za promjene jer, kako je rekao, Daytonski ustav bio je koristan, ali su nakon 15 godina potrebne promjene kako bi BiH postala djelotvornija država.

G. Belkić rekao je kako su interes i volja Venecijanske komisije da pomogne Bosni i Hercegovini ohrabrujući, s obzirom na činjenicu da ovo tijelo uživa veliki ugled i autoritet u bh. političkim krugovima. Predstavljajući aktualnu situaciju glede ustavnih promjena, g. Belkić naglasio je postojanje konsenzusa o potrebi promjene ustavnog uređenja, što se pokazalo ograničavajućim čimbenikom za zemlju. Prema njegovim riječima, jedna od promjena svakako treba biti povećanje broja zastupnika u domovima državnog parlamenta, a posebice u Zastupničkom domu, kao i postizanje suglasnosti o pitanjima o kojima raspravljaju oba doma, pod uvjetom da se jasno utvrde vitalni nacionalni interes te procedure i mehanizmi za njegovu zaštitu. Istaknuo je kako određene odredbe Ustava BiH nisu sukladne Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, naročito one koje se odnose na način biranja članova Predsjedništva i Doma naroda, te je spomenuo i sporni članak 17. Zakona o državljanstvu, prema kojem građani BiH u trenutku preuzimanja državljanstva neke druge zemlje gube državljanstvo BiH, a sve su to bitna pitanja koja bi trebalo riješiti ustavnim reformom. Važno je pažljivo izabrati trenutak za otvaranje službenih razgovora o ustavnim promjenama, rekao g. Belkić, podsjećajući kako je prošli pokušaj promjene Ustava bio dodatno opterećen činjenicom što se odvijao u predizbornoj godini. Cilj Bosne i Hercegovine koji, između ostalih, podržavaju Europska unija i Vijeće Europe jeste očuvanje temeljnih europskih vrijednosti – multikulturalnosti i multietničnosti. U vezi s tim, ustavno ustrojstvo BiH mora poticati integracijske procese unutar zemlje, a nužno je i pronaći "sretnu" kombinaciju između individualnih i kolektivnih prava.

Za postizanje tih ciljeva, kako je rekao g. Beriz Belkić, Bosni i Hercegovini potrebna je jaka međunarodna potpora. Jedno od najtežih pitanja koje će trebati riješiti svakako su nadležnosti države i unutarnje teritorijalno-političko ustrojstvo. Na tom polju su, dodao je, mišljenja dijametralno suprotna, ali je uvjeren da se uz strpljivost, upornost, javni dijalog, suradnju s civilnim društvom te političku i stručnu pomoć SAD-a i EU može pronaći rješenje. Za vanjske čimbenike koji bi pomogli pronalaženju takovoga rješenja g. Belkić je naveo potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, te otvaranje razgovora o bezviznom režimu za građane BiH.

Tijekom razgovora glavni tajnik Venecijanske komisije Gianni Buquicchio rekao je kako su problemi u BiH ozbiljniji i važniji nego u drugim zemljama, ali da Bosna i Hercegovina uz pomoć međunarodne zajednice, i posebice EU, može uspjeti. Pozdravio je buduće potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, dodavši kako bi se uz ekonomsku potporu EU u BiH trebalo razvijati europsko građanstvo, pa bi se ljudi u BiH trebali osjećati više Europljanima, a manje Bošnjacima, Hrvatima, Srbima.

Vijeće Europe i Venecijanska komisija nastavit će, kao i do sada, pružati potporu Bosni i Hercegovini i učinit će sve što mogu kako bi joj pomogli u smislu europske perspektive, rekao je na kraju Gianni Buquicchio.

U razgovorima s g. Terryem Davisom, glavnim tajnikom Vijeća Europe, g. Belkić obavijestio je glavnog tajnika Vijeća Europe o napretku koji je ostvarila Bosna i Hercegovina, ali i o još neispunjenim poslijeprijamnim obvezama i područjima u kojima naša zemlja očekuje potporu Vijeća Europe. Biti zemlja pod monitoringom Vijeća Europe nije uvijek jednostavno, istaknuo je g. Belkić, ali je istodobno monitoring pozitivan jer potiče strukture u BiH na daljnje aktivnosti u svrhu ispunjenja obveza.

Naglasivši kako Vijeće Europe ima poseban interes za BiH, glavni tajnik Terry Davis pozdravio je je skoro potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s EU, kao i nastojanja za otklanjanjem segregacije u obrazovanju. Pozvao je bosanskohercegovačke vlasti da ratificiraju Europsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima što, uz suradnju s Međunarodnim sudom u Haagu, jeste jedna od posljednjih neispunjenih poslijeprijamnih obveza Bosne i Hercegovine.

"Dijelim vašu ambiciju da konačno dođe kraj monitoringu, ali to se može postići samo ispunjavanjem poslijeprijamnih obveza" - naglasio je glavni tajnik Davis.

Na kraju je razgovora g. Davis rekao kako je impresioniran multietničkom slikom i odnosima među ljudima u Sarajevu, te se nada kako će takav model biti primijenjen u cijeloj BiH, a prisutnost stranih vojnika u BiH postat će suvišno.

Drugoga dana konferencije g. Belkić susreo se i s predsjednikom PSVE-a g. Lluisom Maria de Puigom. Izrazivši zadovoljstvo zbog nazočenja konferenciji koja se bavi tako važnom temom, kao što su parlamenti i civilno društvo, g. Belkić upoznao je predsjednika PSVE-a o specifičnostima bh. civilnog društva koje proizlaze iz činjenice da je BiH tranzicijska, poslijesocijalistička i poslijekonfliktna zemlja.

I uz sve teškoće s kojima se naša zemlja susreće, radi se na uspostavi interakcije s civilnim društvom i ta praksa u BiH slična je praksama drugih europskih zemalja.

Tijekom susreta g. Belkić obavijestio je g. De Puiga o ispunjavanju poslijeprijamnih obveza BiH, naglasivši kako se ispunjenje dijela obveza upravo privodi kraju, a među njima je usvajanje Europske revidirane socijalna povelje i Zakona o srednjem stručnom obrazovanju, te imenovanje

ombudsmana na državnoj razini.

Kada je u pitanju institucija ombudsmana, istaknuo je da je i Vijeće Europe prihvatilo rješenje kojim je predviđeno da instituciju ombudsmana na državnoj razini čine predstavnici iz tri konstitutivna naroda. G. Belkić to rješenje, iako usvojeno, drži nezadovoljavajućim jer šalje poruku građanima da svaki narod ima svoga ombudsmana, što ne ide u korist integracije zemlje i uspostavi međusobnog povjerenja. Prema riječima Beriza Belkića, bh. vlasti pokušat će promijeniti to rješenje političkim pregovorima, podcrtavši da će nastaviti ulagati napore u ispunjenje preostalih poslijeprijamnih obveza.

Ohrabrujućim je ocijenio skoro potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju te otvaranje pregovora o liberalizaciji viznog režima, što će pridonijeti stvaranju klime za ponovno otvaranje pregovora o ustavnim promjenama. Ustavnom reformom otklonile bi se i one odredbe Ustava koje nisu sukladne Europskoj povelji o ljudskim pravima.

Predsjednik PS Vijeća Europe Lluís Maria de Puig bio je zainteresiran za Bosnu i Hercegovinu i njezinu budućnost, a posebice se zanimao za područje obrazovanja i kulture. Iako je BiH učinila brojne pozitivne pomake od prijama u Vijeće Evrope, kako je rekao de Puig, Vijeće Europe želi da BiH postane još stabilnija i zemlja istinske demokracije. Imajući u vidu svu složenost, BiH može računati na našu pomoć i potporu, dodao je na kraju predsjednik PSVE-a Lluís Maria de Puig.

Za vrijeme trajanja konferencije održan je i sastanak glavnih tajnika parlamenata zemalja članica Vijeća Europe. U ime Parlamentarne skupštine BiH, sastanku je nazočio g. Marin Vukoja, tajnik Doma naroda PSBiH. Glavna tema sastanka bile su aktivnosti ECPRD-a (Europski centar za parlamentarno istraživanje i dokumentaciju). Usvojeno je izvješće o aktivnostima Centra za razdoblje ožujak 2006-ožujak 2008. godine, te prioritete i program rada za razdoblje 2008-2009. godine. Poseban naglasak u raspravama o aktivnostima ECPRD-a stavljen je na zadatke i odgovornosti korespondenata/koordinatora za ECPRD unutar nacionalnih parlamenata, s obzirom na značaj koji oni imaju u razmjeni informacija, iskustava i izradi usporednih analiza o parlamentarnim praksama europskih zemalja. Glede toga, Centar je izradio i nacrt dokumenta kojim se precizno utvrđuju zadaća i odgovornosti koordinatora. Dokument je samo prijedlog na temelju kojeg nacionalni parlamentu mogu skratiti listu tih zaduženja ili je dopuniti dodatnim zaduženjima.

Na koncu, potrebno je naglasiti da je glavni ravnatelj Vijeća Europe g. Wojciech Sawicki, rezmirajući dosadašnje aktivnosti ECPRD-a, posebnu zahvalnost iskazao tajnicima parlamenata koji su u proteklome razdoblju bili domaćini i suorganizatori seminara i drugih aktivnosti Centra. Između ostalih, pohvalio je i organizaciju sastanka Radne skupine za makroekonomsko istraživanje, koji je održan u Sarajevu, 9. i 10. lipnja 2006. godine.

Pripremila:
Edina Hrnjić

Odobrio:
Beriz Belkić

Stručni suradnik
za suradnju s međunarodnim organizacijama

Zamjenik predsjedatelja
Zastupničkog doma PSBiH

Preslika: tajnicima Povjerenstva za vanjske poslove Zastupničkog doma PSBiH i Povjerenstva za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, promet i veze Doma naroda PSBiH